องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในหน่วยงานของรัฐ
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569

โดย คณะกรรมการบริหารจัดการความเสี่ยง
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง
อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว
โทร.037-247912

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

๑. บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง (อบต.บ้านแก้ง) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น การดำเนินงานของหน่วยงานจำเป็นต้องยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลและความโปร่งใส อย่างไรก็ตาม โครงสร้างการทำงานที่มีการใช้อำนาจรัฐ การอนุมัติ อนุญาต และการบริหารจัดการงบประมาณ อาจเป็นช่องข่ายที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบ

เพื่อเป็นการป้องกันเชิงรุก อบต.บ้านแก้ง จึงได้จัดทำรายงานการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ เพื่อวิเคราะห์หาจุดเสี่ยงในกระบวนงานต่าง ๆ และกำหนดมาตรการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ ป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายต่อผลประโยชน์ของรัฐและประชาชนในพื้นที่

๒. หลักการและวัตถุประสงค์

๒.๑ วัตถุประสงค์

๑. เพื่อระบุและวิเคราะห์กิจกรรม/กระบวนงานที่มีความเสี่ยงสูงต่อการทุจริต ผลประโยชน์ทับซ้อน หรือการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมของ อบต.บ้านแก้ง
๒. เพื่อกำหนดมาตรการหรือแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยง (Risk Management) ให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้
๓. เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ซื่อสัตย์สุจริต และยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๙

๒.๒ นิยามความเสี่ยงการทุจริต (Corruption Risk)

ความเสี่ยงการทุจริต (Corruption Risk) หมายถึง โอกาสหรือความเป็นไปได้ที่หน่วยงาน เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลภายนอก จะกระทำการใด ๆ ที่เป็นการแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร หรือทำให้เกิดความสูญเสียต่อทรัพย์สินและชื่อเสียงของหน่วยงาน

๒.๓ กรอบในการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

กรอบการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของ อบต.บ้านแก้ง ประกอบด้วย **๔ กระบวนการหลัก** ดังนี้

[กระบวนการที่ ๑] การระบุความเสี่ยง (Risk Identification)

↓

[กระบวนการที่ ๒] การวิเคราะห์ความเสี่ยง (Risk Analysis)

↓

[กระบวนการที่ ๓] การประเมินความเสี่ยง (Risk Evaluation)

↓

[กระบวนการที่ ๔] การจัดการความเสี่ยง (Risk Treatment)

- **กระบวนการที่ ๑: การระบุความเสี่ยง (Risk Identification):** การค้นหาและจำแนกกระบวนงาน ภารกิจหลักของ อบต.บ้านแก้ง ที่มีโอกาสเกิดการทุจริต ผลประโยชน์ทับซ้อน หรือการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ
- **กระบวนการที่ ๒: การวิเคราะห์ความเสี่ยง (Risk Analysis):** การวิเคราะห์หาระดับความรุนแรงของความเสี่ยง โดยพิจารณาจาก ๒ มิติ คือ **โอกาสที่จะเกิด (Likelihood)** และ **ผลกระทบหากเกิดขึ้น (Impact)**
- **กระบวนการที่ ๓: การประเมินความเสี่ยง (Risk Evaluation):** การนำผลวิเคราะห์มาจัดลำดับความสำคัญ (Risk Matrix) เพื่อระบุว่าความเสี่ยงใดอยู่ในระดับ "สูงมาก" หรือ "สูง" ที่จำเป็นต้องเร่งแก้ไขทันที
- **กระบวนการที่ ๔: การจัดการความเสี่ยง (Risk Treatment):** การกำหนดมาตรการ แผนงาน หรือแนวทางปฏิบัติ เพื่อลดโอกาสและผลกระทบของความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

๒.๔ ประเภทของความเสี่ยงการทุจริต

อบต.บ้านแก้ง ได้แบ่งประเภทความเสี่ยงการทุจริตตามแนวทางของสากลและสำนักงาน ป.ป.ช. ออกเป็น ๓ ด้านหลัก ดังนี้:

๑. **ความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการประสานงาน/การให้บริการประชาชน (Bribes & Extortion):** การเรียกรับสินบน การกลั่นแกล้งหน่วงเหนี่ยว หรือการเลือกปฏิบัติในการอนุมัติ อนุญาต หรือให้บริการ

๒. **ความเสี่ยงการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ (Procurement Corruption):** การล็อกสเปก การสมยอมราคา (ฮั้วประมูล) การตรวจรับพัสดุเป็นเท็จ หรือการเอื้อประโยชน์ให้ผู้ประกอบการบางราย

๓. **ความเสี่ยงการทุจริตด้านการบริหารงานบุคคลและการใช้อำนาจหน้าที่ (Management & HR Corruption):** การแทรกแซงการแต่งตั้งโยกย้าย การทุจริตงบประมาณฝึกอบรม/ดูงาน การนำสินทรัพย์ของทางราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว (ผลประโยชน์ทับซ้อน)

๓. กำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต (Corruption Risk Profile)

จากการระบุความเสี่ยงตามโครงสร้างของ อบต.บ้านแก้ง ได้กำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริตที่สำคัญแยกตามส่วนราชการไว้ดังนี้:

ส่วนราชการภายใน	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต (Risk Issues)	ประเภทความเสี่ยง
๑. กองคลัง	• การเอื้อประโยชน์ในการประเมินภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้ต่ำกว่าความเป็นจริง • การยักยอกเงินสดจากการจัดเก็บรายได้นอกสถานที่	ด้านการจัดเก็บรายได้ / สินบน
๒. กองช่าง	• การเรียกรับผลประโยชน์ในการออกใบอนุญาตก่อสร้างอาคาร • การกำหนดขอบเขตงาน (TOR) เอื้อประโยชน์ให้ผู้รับเหมาเฉพาะกลุ่ม • การตรวจรับงานจ้างโครงการก่อสร้างไม่เป็นไปตามรูปแบบรายการ	ด้านการอนุมัติอนุญาต / จัดซื้อจัดจ้าง
๓. สำนักปลัด อบต.	• การทุจริตเงินงบประมาณโครงการฝึกอบรม/สัมมนา (จัดอบรมไม่เต็มเวลาหรือไม่มีการจัดจริง) • การนำรถยนต์ส่วนกลางไปใช้ภารกิจส่วนตัว (การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม)	ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ / บริหารงานบุคคล

ส่วนราชการภายใน	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต (Risk Issues)	ประเภทความเสี่ยง
	• การแทรกแซงหรือช่วยเหลือเครือข่ายในการสรรหาและเลือกสรรพนักงานจ้าง	
๔. กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	• การละเว้นการบังคับใช้กฎหมายกับสถานประกอบการที่ก่อมลพิษเพื่อแลกประโยชน์ส่วนตน • การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์หรือสารเคมีกำจัดยุงที่ไม่มีคุณภาพ	ด้านการบังคับใช้กฎหมาย / จัดซื้อจัดจ้าง
๕. กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	• การทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างอาหารกลางวันและอาหารเสริม (นม) โรงเรียน/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก • การเรียกรับผลประโยชน์ในการรับเด็กเข้าเรียน	ด้านจัดซื้อจัดจ้าง / บริหารงาน

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

๑. การคัดเลือกกระบวนงาน/โครงการที่มีความเสี่ยงการทุจริต

จากการวิเคราะห์ความเสี่ยงในภาพรวมของ อบต.บ้านแก้ง ขอคัดเลือกกระบวนงานที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อประชาชนสูงมาดำเนินกระบวนการประเมินความเสี่ยงอย่างละเอียด คือ:

- ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ (การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ)

- กระบวนงานที่คัดเลือก: "กระบวนงานจัดซื้อจัดจ้างและการตรวจรับงานจ้างโครงการก่อสร้าง" (กองช่าง)

๒. การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต (Risk Issues)

ในกระบวนงานจัดซื้อจัดจ้างและตรวจรับงานจ้างของกองช่าง มีประเด็นความเสี่ยงย่อยที่อาจเกิดขึ้น ๓ ประเด็นหลัก ได้แก่:

๑. **ประเด็นที่ ๑:** การกำหนดขอบเขตงาน (TOR) หรือคุณลักษณะเฉพาะ เอื้อประโยชน์ให้ผู้รับเหมาเฉพาะกลุ่ม (การล็อกสเปก)
๒. **ประเด็นที่ ๒:** การสมยอมราคาหรือควบคุมกลไกการเสนอราคา (ฮั้วประมูล)
๓. **ประเด็นที่ ๓:** การตรวจรับงานจ้างโครงการก่อสร้างไม่เป็นไปตามรูปแบบรายการ หรือตรวจรับงานเป็นเท็จ

๓. การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต (Risk Assessment Criteria)

การประเมินใช้เกณฑ์ ๒ มิติ คือ **โอกาสที่จะเกิด (Likelihood)** และ **ผลกระทบหากเกิดขึ้น (Impact)** โดยแบ่งเป็น ๕ ระดับ (๑ = น้อยที่สุด, ๕ = สูงที่สุด) ดังนี้:

- **ระดับความเสี่ยง (Risk Matrix) = โอกาสที่จะเกิด × ผลกระทบ**
    - *คะแนน ๑ - ๓:* ระดับความเสี่ยง **ต่ำ** (เขียว)
    - *คะแนน ๔ - ๙:* ระดับความเสี่ยง **ปานกลาง** (เหลือง)
    - *คะแนน ๑๐ - ๑๖:* ระดับความเสี่ยง **สูง** (ส้ม)
    - *คะแนน ๒๐ - ๒๕:* ระดับความเสี่ยง **สูงมาก** (แดง)

๔. การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

จากการประชุมร่วมของ อบต.บ้านแก้ง เพื่อวิเคราะห์ประเด็นความเสี่ยง สามารถประเมินระดับความรุนแรงได้ตามตารางนี้:

ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	โอกาสเกิด (L)	ผลกระทบ (I)	คะแนนรวม (L×I)	ระดับความเสี่ยง
๑. การล็อกสเปกในการกำหนด TOR	๓	๔	**๑๒**	**สูง (ส้ม)**
๒. การสมยอมราคา (ฮั้วประมูล)	๒	๔	**๘**	**ปานกลาง (เหลือง)**
๓. การตรวจรับงานจ้างไม่เป็นไปตามแบบ	๔	๔	**๑๖**	**สูง (ส้ม)**

๕. การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต (Risk Treatment)

เพื่อบริหารจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ อบต.บ้านแก้ง จึงกำหนดมาตรการควบคุมเชิงรุก ดังนี้:

- **มาตรการสำหรับประเด็นที่ ๑ (การกำหนด TOR):**
  - แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดร่าง TOR จากหลากหลายส่วนราชการ และสลับหมุนเวียนกรรมการเพื่อป้องกันการผูกขาด
  - นำร่าง TOR และประกาศจัดซื้อจัดจ้างเผยแพร่ผ่านระบบ e-GP ของกรมบัญชีกลางและเว็บไซต์ อบต.บ้านแก้ง อย่างโปร่งใส เพื่อให้สาธารณชนร่วมตรวจสอบ
- **มาตรการสำหรับประเด็นที่ ๒ (การฮั้วประมูล):**
  - ใช้ระบบการเสนอราคาด้วยวิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ (e-bidding) เต็มรูปแบบเพื่อลดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ซื้อซอง
  - จัดช่องทางร้องเรียนเฉพาะกรณีพบพฤติกรรมส่อไปในทางสมยอมราคา
- **มาตรการสำหรับประเด็นที่ ๓ (การตรวจรับงานจ้างไม่เป็นไปตามแบบ):**
  - **แต่งตั้งตัวแทนภาคประชาชน/ชุมชน** ในพื้นที่ก่อสร้างเข้าร่วมเป็นกรรมการตรวจรับพัสดุหรือผู้สังเกตการณ์ในทุกโครงการสำคัญ
  - กำหนดให้กรรมการตรวจรับงานจ้างต้องถ่ายภาพหน้างานจริงและลงบันทึกรายงานผลการตรวจรับอย่างละเอียดทุกงวดงาน
  - ใช้มาตรการทางวินัยและกฎหมายอย่างเด็ดขาดหากพบว่ามีการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่